

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика

Штип, 2012/2013

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика
год.8, број 12
2012/2013 год.

За издавачот:

проф. д-р Никола Смилков, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска
доц. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки одбор – Editorial Board:

проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Ленче Милошева
проф. д-р Снежана Ставрева-Веселиновска
асис. м-р Трајче Стојанов

Уредник – Managing editor:

асис. м-р Трајче Стојанов

Одговорен уредник – Editor in Chief:

проф. д-р Емилија Петрова – Ѓорѓева

Јазично уредување – Language Editor:

Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување – Technical Editing:

Славе Димитров
Благој Михов

Рецензенти:

проф. д-р Мирослава Николоска
проф. д-р Татјана Атанасова
проф. д-р Виолета Николовска
доц. д-р Борче Костов
доц. д-р Драгор Заревски
проф. д-р Снежана Мирасчиева

проф. д-р Кирил Цацков
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Ленче Милошева
проф. д-р Снежана Ставрева-
Веселиновска
проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева
асис. м-р Трајче Стојанов

Редакција и администрација – Editorial Office:

Билјана Јорданов
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Факултет за образовни науки
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип,
Р. Македонија
e-mail: vospitanie@ugd.edu.mk
++389 32 550 500

СОДРЖИНА

д-р Снежана Јованова-Митковска Метод на случај	7
д-р Деспина Сивевска Интерперсоналните односи како индикатори за педагошката клима во училиштето и одделението	19
д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева, м-р Снежана Кирова Дилеми по прашањето дали работното и политехничкото воспитание претставуваат наставен предмет или принцип	29
м-р Драгана Кузмановска, м-р Блијана Петковска, Нада Арсова, Весна Ничева Учебникот како наставно средство и извор на знаење	39
м-р Ирена Китанова Прераскажувањето и раскажувањето како форми на усно изразување	45
м-р Кире Филов Св. Климент Охридски – апостол на словенското просветно дело	53
м-р Снежана Кирова, м-р Јане Јованов Преглед на потеклото на имињата на деновите во неделата	61
м-р Ленче Насев Уметност, култура и музичко образование	71
д-р Ленче Милошева Когницијата и теоријата за умот кај деца со нарушувања од аутистичен спектар	75

д-р Владо Петровски, д-р Снежана Мирасчиева Мултукултурализмот во образовниот систем на Р. Македонија	93
д-р Снежана Мирасчиева За една нова концепциска платформа на наставата во насока на зголемена ефикасност и продуктивност	101
д-р Соња Петровска Кооперативното учење во функција на хуманизација на воспитно-образовната работа	111
д-р Снежана Ставрева-Веселиновска Повторно поврзување на детскиот свет со светот на природата	121
м-р Весна Коцева Филмот како дополнително наставно средство во процесот на усвојување на немајчиниот јазик	133
м-р Даниела Коцева, д-р Владо Петровски Образовната политика и осврт кон разликите во образовните постигнувања по етничка основа во Република Македонија	141
д-р Зоран Здравев, м-р Силвана Жежова, м-р Ѓорѓи Димов Имплементација на е-учење на УГД – научените лекции	149

УДК 37.091.64

м-р Драгана Кузмановска, лектор по германски јазик
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет

Стручен труд
(Professional paper)

м-р Билјана Петковска, лектор по англиски јазик
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет

Нада Арсова, професор по одделенска настава
Основно училиште „Страшо Пинџур“ - Карбинци

Весна Ничева, професор по одделенска настава
Основно училиште „Димитар Влахов“ - Штип

УЧЕБНИКОТ КАКО НАСТАВНО СРЕДСТВО И ИЗВОР НА ЗНАЕЊЕ

Апстракт

Учебникот се смета за продукт на степенот на развиеност на системот на образование и воспитание во една земја. Тој ја покажува и докажува грижата на општеството за образованието и воспитанието како негови витални интереси и функции. Како средство за комуникација во наставата учебникот претставува значаен показател, одраз и израз на нашите педагошки концепции, сфаќања и погледи за наставата и за севкупниот воспитно-образовен систем.

Добриот учебник претставува едно од најмоќните средства за формирање на личноста на ушеникот за зголемување на ефикасноста на воспитно-образовната дејност. Тој најнепосредно го води наставникот во наставата и му служи како ориентир и патоказ во реализацијата на програмските цели и задачи, односно на наставните содржини. Се разбира, учебникот ќе ја интензивира и унапредува наставата само ако оди во чекор со најновите педагошко-психолошки, дидактичко-методички и други научни сознанија. Затоа, тој мора перманентно да се усовршува, квалитетно да се подобрува од научен, педагошко-дидактичен, естетски, графичко-илустративен, технички и друг карактер.

Клучни зборови: учебник, средство за комуникација, наставно средство, извор на знаење, настава, усовршување

STUDENT'S BOOK AS AN EDUCATIONAL MEAN AND SOURCE OF KNOWLEDGE

Abstract

Student's book is considered as a product which gives the level of development of the educational system in one country. It represents and approves the society's care for education as its vital interests and functions. As a mean of communication in the teaching process students' book represents a significant indication, reflection and expression of our pedagogical concepts, understandings and views for the teaching process and for the educational system as a unit.

Well organized student's book represents one of the most powerful means of forming the student's personality by increasing the efficiency of the educational work. It leads the teacher in the teaching process, and serves to him as a direction in the realization of the programme goals and tasks. The students' book of course, will intensify and advances the teaching process only if it is heading step by step with the newest pedagogical-psychological, didactical, methodical and other scientific realizations. Because of this, it must improve permanently from scientific, pedagogical-didactic, esthetical, graphical-illustrative, and technical character.

Key words: *mean of communication, teaching process, education, advancement*

Учебникот е одреден вид книга која се вклучува во големиот асортиман на функционални книги чиешто значење е големо особено во развиените земји. Учебникот е незаменлив учесник и следител на организираното институционално воспитание и образование и најстар извор на знаење во процесот на едукацијата.

Одредувајќи го поимот учебник, В.Пољак се определува за следниве негови обележја:

- учебникот е основна училишна книга, за разлика од останатите како дополнителна и помошна литература во текот на школувањето;
- учебникот е пишуван врз основа на предвидениот план и програма, што не е случај со останатата научна и стручна литература;
- учебникот, скоро секојдневно го употребуваат учениците во своето школување заради образование, односно самообразование додека останатата литература ја проучуваат повремено и привремено;
- по својата основна намена учебникот треба да биде дидактички обликуван заради пропорционално, оптимално, поекономично и

поефикасно образование, што не важи за останатата литература.¹

Во истражувањата на современиот учебник се поаѓа од поставката за двојниот карактер на учебникот. Од една страна, учебникот е најважен извор на знаења, односно носител на содржината на образованието, во кој се формираат и објаснуваат основните научни поими, поврзани со наставната програма, а се одредува и обемот на наставниот материјал што треба да се изучи во училиштето.

Од друга страна пак, учебникот претставува наставно средство кое треба да им помогне на учениците во усвојување на наставниот материјал. Во таа насока учебникот треба да им овозможи на учениците стекнување умења и навики во процесот на учењето, стекнување искуства за самостојни творечки активности, барање и наоѓање на неопходни информации.

Современиот и интензивен развој на образовната технологија и експанзијата на знаењата се рефлектираат како предизвик во сферата на образованието и ги зголемуваат барањата на средствата и изворите за стекнување и пренесување на знаењата во нивната иновациска форма. Меѓу тие средства и извори особено се истакнува учебникот со неговата интеракциска комуникација, како основно наставно средство. За да ја добие оваа улога учебникот поминал низ историја којашто е долга колку што е долга и историјата на училиштето. Учебникот постои и е стар колку што се стари наставата и училиштето. Тој се задржал како извор на знаења во сите негови трансформации и неговиот развој е тесно поврзан со развојот на наставата.

Не сме далеку од вистината ако кажеме „каков ни е учебникот-такви ни се главно училиштата и наставниот процес“, истакнал Ничковиќ (1982). Згора на тоа, некои странски истражувања потврдуваат дека учебникот најмногу влијае врз креирањето и организацијата на наставниот процес и дека неговата улога е поголема дури и од онаа на наставниците. Реформските промени во образованието сè повеќе ја зафаќаат и традиционално цврстата позиција на учебникот и другиот дидактички материјал. Тие ја наметнуваат потребата од современо концепиран учебник, базиран на интегралната современа дидактичка теорија. Тоа е учебник од кој се учи, а не учебник кој се учи. Учебникот се користи во планирањето на наставата и во наставниот процес.

Современиот учебник нуди преглед за интердисциплинарен пристап во наставата, а особено идеи за конкретизација на воспитните цели.

¹⁾ Маказлиева, Е. (1995), Дидактички компоненти на учебникот - во учебниците за одделенска настава, Скопје, „Просветно дело“, стр. 26.

Со учебникот се актуализира потребата за систематско следење на постигањата на учениците, а наставниците можат да се поттикнат да направат избор на валидни методи за подобрување на успехот особено за посложените наставни содржини.

Добриот учебник и пошироката училишна книга претставува една од најмоќните средства за формирање на личноста на ученикот, за зголемување на ефикасноста на воспитно-образовната дејност. Тој најнепосредно го води наставникот во наставата и му служи како ориентир и патоказ на реализацијата на програмиските цели и задачи, односно на наставните содржини. Се разбира, учебникот ќе ја интензивира поуспешно и унапредува наставата само ако оди во чекор со најновите педагошко-психолошки, дидактичко-методички и други научни сознанија.

Учебникот не е ниту лектира, ни прирачна, ни дополнителна литература. Тој е (или треба да биде) основното наставно средство кое мора да произлегува од пропишаната наставна програма за конкретен предмет и за конкретно одделение или клас. Без разлика колку и да се изнаоѓаат разни помошни и дополнителни (а пред сè технички) средства за олеснување и интензивирање на наставата - учебникот си останува основниот стожер во дидактичкото восприемање на наставните содржини.

Затоа, нам и не ни е сеедно каков ќе биде тој учебник и по форма и по содржина и по својата техничка физиономија, доколку сакаме успехот да ни биде на што поголемо рамниште. Оттаму, во последниве децении постојано се зборува за современата настава (а заради неа) и за современ учебник.

Во современото училиште тежиштето на учењето не се состои во акумулирање на знаења, туку во совладување на методологијата за развој и напредување на знаењето. Во услови на огромен број информации, човекот мора да се ослободи да го издвојува битното од небитното, релевантното од ирелевантното, значајното од помалку значајното. Таа задача освен наставата ја има и учебникот како нејзин интегрален дел. Во рамките на оваа проблематика постојат голем број прашања, дилеми и развојни тенденции, теоретски и практични.

Теориската основа на современите учебници ја чини сфаќањето дека учењето е активен, а не пасивен процес, а учебниците се средство за самоучење кои ќе ги ставаат учениците пред различни проблеми коишто треба самостојно да ги решаваат упатувајќи ги на други извори на знаења и поттикнувајќи ги на активност.

Усовршувањето на учебникот пред сè е условено од неговата нова функција која произлегува од целите и задачите на современата настава, детерминирана од дидактичко-методското обликување, за да биде книга со широки можности за сестрана активизација на ученикот во наставниот процес.

Заклучок

Поради ваквото свое значење и функција, создавањето и иновирањето на учебникот треба да претставува перманентна грижа и работа не само на поединци: автори, уредници и други, туку и на екипи на стручњаци, теоретичари и практичари, психолози и педагози, на институти и институции, органи и организации, па и на образованието и на општеството во целина.

Користена литература

- Vučenov, N. (1998), *Koraci ka savremenoj nastavi učenju i udžbenika*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Макзлиева, Е.(1995), *Дидактички компоненти на учебникот*, Скопје: Просветно дело
- Ели Маказлиева (1990), *Местото и карактерот на учебникот во современи услови: (тркалезна маса)*, уредник, Скопје: Просветно дело
- Prokič, V. (1989), *Udžbenici i nastavna sredstva u teoriji i praksi*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- Стојковски, Т, Целадини, Ќ. Андонова- Митревска, Т. Ѓорѓова, Г. Рушити, А. Манчев, В. (2006), *Концепција за учебник за основно и средно образование*, Скопје: Министерство за образовние и наука, Биро за развој на образование
- Требјешанин, Б. Лазаревич, Д.(2001), *Савремени основношколски уџбеник*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства